

APPLIED HISTORY JOURNAL OF MERONG MAHAWANGSA

<https://e-journal.uum.edu.my/index.php/ahjmm>

How to cite this article:

Roslam, Aini Raudhah (2026). Selat Hormuz dan konflik Iran dalam perspektif Sejarah Gunaan: Kesenambungan krisis tenaga, kejutan bekalan dan keselamatan tenaga global. *Applied History Journal of Merong Mahawangsa*, 4, 313-336. <https://doi.org/10.32890/ahjmm2026.4.18>

SELAT HORMUZ DAN KONFLIK IRAN DALAM PERSPEKTIF SEJARAH GUNAAN: KESINAMBUNGAN KRISIS TENAGA, KEJUTAN BEKALAN DAN KESELAMATAN TENAGA GLOBAL

(The Strait of Hormuz and the Iran Conflict in Applied History Perspective: Supply Shocks and Global Energy Security)

¹Aini Raudhah Roslam

¹Research And Development Department,
The Royal Malaysia Customs Department Academy, Malaysia

¹Corresponding author: raudhahroslam@gmail.com

Received: 28/03/2026

Revised: 16/06/2026

Accepted: 24/07/2026

Published: 31/07/2026

ABSTRAK

Artikel ini meneliti Selat Hormuz dan konflik Iran dalam bidang Sejarah Antarabangsa kontemporari berperspektif Sejarah Gunaan. Permasalahan utama artikel ini ialah kebergantungan sistem tenaga global terhadap Selat Hormuz, sedangkan laluan tersebut berada dalam ruang sejarah Teluk Parsi yang berulang kali mengalami konflik, sekatan ekonomi, persaingan kuasa dan ketegangan keselamatan maritim. Kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif melalui analisis dokumen, analisis kandungan tematik dan pendekatan Sejarah Gunaan terhadap sumber akademik, laporan tenaga, dokumen rasmi, rekod sejarah, kenyataan dasar dan sumber sezaman. Dapatan kajian menunjukkan bahawa Selat Hormuz bukan sekadar laluan perdagangan tenaga, tetapi kerentanan struktur yang terbentuk melalui kesinambungan sejarah krisis tenaga sejak Krisis Minyak 1973, Revolusi Iran 1979, Perang Iran-Iraq, Tanker War dan Perang Teluk. Konflik Iran berpotensi mencetuskan kejutan bekalan melalui dua mekanisme utama, iaitu gangguan fizikal terhadap aliran minyak dan LNG serta gangguan tidak langsung melalui persepsi risiko pasaran, kos penghantaran dan insurans maritim. Artikel ini menyumbang kepada bidang Sejarah Gunaan dengan

menunjukkan bagaimana pengalaman krisis tenaga terdahulu dapat digunakan sebagai asas analisis terhadap kerentanan tenaga kontemporari dan strategi mitigasi negara pengimport tenaga.

Kata Kunci: Selat Hormuz, Iran, Sejarah Gunaan, Sejarah Antarabangsa, krisis tenaga, kejutan bekalan, keselamatan tenaga global.

ABSTRACT

This article examines the Strait of Hormuz and the Iran conflict within the field of contemporary International History through an Applied History perspective. The central problem is the global energy system's dependence on the Strait of Hormuz, a route located within the historically unstable Persian Gulf, which has repeatedly experienced conflict, sanctions, power rivalry and maritime security tensions. This study employs a qualitative approach based on document analysis, thematic content analysis and Applied History by examining academic literature, energy reports, official documents, historical records, policy statements and contemporary sources. The findings show that the Strait of Hormuz is not merely an energy trade route but a structural vulnerability shaped by the historical continuity of energy crises since the 1973 Oil Crisis, the 1979 Iranian Revolution, the Iran-Iraq War, the Tanker War and the Gulf War. The Iran conflict may trigger kejutan bekalan (supply shock)s through two key mechanisms: physical disruption to oil and LNG flows, and indirect disruption through market persepsi risiko, shipping costs and insurans maritim. This article contributes to Applied History by demonstrating how past energy crises can be used as an analytical basis for understanding contemporary energy vulnerability and mitigation strategies for energy-importing states.

Keywords: Strait of Hormuz, Iran, Applied History, International History, energy crisis, supply shock, global energy security..

PENGENALAN

Selat Hormuz merupakan salah satu laluan sempit maritim strategik (chokepoint) yang paling penting dalam sejarah tenaga global. Laluan ini menghubungkan Teluk Parsi dengan Teluk Oman dan Laut Arab, sekali gus menjadi pintu keluar utama bagi minyak mentah, produk petroleum dan gas asli cecair dari negara-negara Teluk ke pasaran antarabangsa. Kepentingannya bukan sahaja terletak pada jumlah aliran tenaga yang melaluinya, tetapi juga pada kedudukannya dalam sejarah konflik, persaingan kuasa dan pembentukan dasar keselamatan tenaga antarabangsa.

Artikel ini diletakkan dalam bidang Sejarah Antarabangsa kontemporari dengan pendekatan Sejarah Gunaan. Oleh itu, Selat Hormuz tidak dibaca semata-mata sebagai isu geopolitik semasa atau persoalan pasaran minyak, tetapi sebagai ruang sejarah yang memperlihatkan kesinambungan antara pengalaman krisis tenaga terdahulu dengan kerentanan sistem tenaga moden. Pendekatan ini penting kerana risiko kontemporari Selat Hormuz hanya dapat difahami dengan lebih jelas apabila dihubungkan dengan sejarah Krisis Minyak 1973, Revolusi Iran 1979, Perang Iran-Iraq, Tanker War, Perang Teluk 1990-1991 dan ketegangan berterusan berkaitan Iran.

Dalam sejarah antarabangsa abad ke-20, rantau Teluk Parsi menjadi pusat perhatian kerana hubungan rapat antara minyak, keselamatan negara, dasar luar kuasa besar dan kestabilan ekonomi dunia. Krisis Minyak 1973 memperlihatkan bagaimana keputusan politik pengeluaran minyak dapat menggoncang ekonomi negara

pengguna. Revolusi Iran 1979 pula mengubah susunan kuasa serantau dan menimbulkan kebimbangan terhadap kesinambungan bekalan minyak. Perang Iran-Iraq dan Tanker War memperlihatkan bagaimana konflik ketenteraan boleh melimpah ke laluan perkapalan serta meningkatkan kos keselamatan maritim. Dalam konteks ini, Selat Hormuz menjadi simbol kepada hubungan sebab-akibat antara konflik serantau dengan risiko global.

Data tenaga kontemporari mengukuhkan kepentingan sejarah tersebut. EIA (2025a) menyatakan bahawa aliran melalui Selat Hormuz pada tahun 2024 dan suku pertama 2025 merangkumi lebih satu perempat perdagangan minyak melalui laut dunia dan kira-kira satu perlima penggunaan minyak serta produk petroleum global. IEA (2025d) pula menegaskan bahawa sekitar 25 peratus perdagangan minyak melalui laut dunia transit di Selat Hormuz pada tahun 2025, manakala pilihan laluan alternatif adalah terhad. Dari sudut LNG, EIA (2025b) dan IEA (n.d.-b) menunjukkan bahawa hampir satu perlima perdagangan LNG global turut bergantung kepada laluan ini. Fakta ini menjadikan Selat Hormuz bukan sahaja isu rantau Teluk, tetapi isu keselamatan tenaga global.

Kedudukan Iran di pesisir utara Selat Hormuz menambah dimensi sejarah dan strategik kepada isu ini. Sejak Revolusi Iran 1979, hubungan Iran dengan Amerika Syarikat, sekutu Barat dan beberapa negara serantau sering berada dalam keadaan tegang. Ketegangan tersebut muncul melalui sekatan ekonomi, isu program nuklear, konflik proksi, insiden perkapalan dan ancaman terhadap keselamatan laluan maritim. Dalam artikel ini, fokus utama diberikan kepada kronologi sejarah, kesinambungan dan perubahan, aktor sejarah, sumber primer serta hubungan sebab-akibat dalam perkembangan antarabangsa.

Konsep kejutan bekalan (supply shock) digunakan bagi menjelaskan bagaimana konflik Iran boleh mempengaruhi pasaran tenaga global. Kejutan bekalan tidak hanya berlaku apabila bekalan fizikal terputus. Ia juga boleh berlaku apabila pasaran menjangkakan gangguan, lalu bertindak melalui spekulasi harga, kenaikan premium risiko, peningkatan kos penghantaran dan kenaikan insurans maritim. Dengan kata lain, konflik Iran boleh mencetuskan kesan sebelum penutupan fizikal Selat Hormuz benar-benar berlaku.

Sehubungan itu, artikel ini berhujah bahawa Selat Hormuz perlu difahami sebagai ruang sejarah antarabangsa yang mempertemukan geografi, konflik, pasaran tenaga dan dasar keselamatan negara. Sumbangan utama artikel ini ialah menunjukkan bahawa pendekatan Sejarah Gunaan dapat membantu menjelaskan mengapa kerentanan tenaga global terus berulang walaupun sistem tenaga dunia telah melalui perubahan teknologi, institusi dan dasar.

PENYATAAN MASALAH

Permasalahan utama artikel ini ialah wujudnya kebergantungan global yang tinggi terhadap Selat Hormuz sebagai laluan tenaga, sedangkan laluan tersebut berada dalam rantau yang mempunyai sejarah panjang konflik dan ketidaktentuan. Dari sudut keselamatan tenaga, keadaan ini menjadikan Selat Hormuz sebagai kerentanan struktur. Gangguan terhadapnya bukan sahaja berpotensi menjejaskan eksport minyak dan LNG dari Teluk Parsi, tetapi juga boleh mencetuskan kenaikan harga, peningkatan kos logistik, ketidaktentuan pasaran dan tekanan inflasi kepada negara pengimport tenaga.

Kajian terdahulu banyak membincangkan Selat Hormuz dari sudut geopolitik semasa, keselamatan maritim, keselamatan tenaga dan reaksi pasaran minyak. Perbincangan tersebut penting, namun sebahagiannya cenderung bersifat semasa dan kurang meneliti Selat Hormuz sebagai kesinambungan sejarah krisis tenaga antarabangsa. Jurang ini penting kerana krisis tenaga di Teluk Parsi bukan berlaku

secara terpisah. Ia mempunyai pola berulang: konflik serantau berlaku, persepsi risiko meningkat, laluan tenaga menjadi tidak menentu, pasaran bertindak balas dan negara pengimport menilai semula dasar keselamatan tenaga.

Permasalahan kedua ialah konflik Iran sering dibaca sebagai isu keselamatan serantau, sedangkan kesannya melangkaui rantau Teluk. Sejak Revolusi Iran 1979, Iran menjadi aktor penting dalam sejarah keselamatan Teluk Parsi. Perang Iran-Iraq, Tanker War, sekatan ekonomi dan ketegangan nuklear menunjukkan bahawa konflik yang melibatkan Iran boleh mempengaruhi keselamatan laluan perkapalan, harga minyak dan kestabilan tenaga negara pengguna. Oleh itu, konflik Iran perlu dianalisis sebagai sebahagian daripada sejarah antarabangsa tenaga, bukan semata-mata sebagai isu hubungan dua hala atau keselamatan kontemporari.

Permasalahan ketiga ialah pendekatan Sejarah Gunaan masih perlu diperkukuh dalam perbincangan keselamatan tenaga. Peristiwa seperti Krisis Minyak 1973, Revolusi Iran 1979, Perang Iran-Iraq, Tanker War dan Perang Teluk sering disebut sebagai latar belakang, tetapi kurang dianalisis sebagai pola sejarah yang dapat menerangkan risiko kontemporari. Artikel ini mengisi jurang tersebut dengan meneliti bagaimana pengalaman sejarah digunakan untuk memahami mekanisme kejutan bekalan dan membina pertimbangan mitigasi.

OBJEKTIF KAJIAN

Kajian ini bertujuan meneliti Selat Hormuz dan konflik Iran dalam perspektif Sejarah Gunaan dengan memberi tumpuan kepada kesinambungan krisis tenaga, kejutan bekalan dan keselamatan tenaga global. Secara khusus, objektif kajian adalah seperti berikut:

1. Menganalisis peranan Selat Hormuz sebagai laluan sempit maritim strategik dalam sejarah rantaian bekalan tenaga global serta kedudukan Iran dalam mempengaruhi keselamatan laluan tersebut.
2. Menganalisis kesinambungan dan perubahan pola krisis tenaga di Teluk Parsi sejak Krisis Minyak 1973 hingga konflik Iran kontemporari, khususnya dari sudut risiko kejutan bekalan, spekulasi harga dan persepsi risiko pasaran.
3. Menilai implikasi gangguan Selat Hormuz terhadap keselamatan tenaga global berdasarkan pengalaman sejarah krisis tenaga terdahulu, keterbatasan laluan alternatif dan kerentanan sistem tenaga kontemporari.

PERSOALAN KAJIAN

Berdasarkan objektif tersebut, artikel ini dipandu oleh persoalan kajian berikut:

1. Bagaimanakah Selat Hormuz berkembang sebagai laluan sempit maritim strategik dalam sejarah rantaian bekalan tenaga global dan bagaimanakah kedudukan Iran mempengaruhi keselamatan laluan tersebut?
2. Apakah kesinambungan dan perubahan pola krisis tenaga di Teluk Parsi sejak Krisis Minyak 1973 hingga konflik Iran kontemporari dari sudut risiko kejutan bekalan, spekulasi harga dan persepsi risiko pasaran?

3. Apakah implikasi gangguan Selat Hormuz terhadap keselamatan tenaga global berdasarkan pengalaman sejarah krisis tenaga terdahulu, keterbatasan laluan alternatif dan kerentanan sistem tenaga kontemporari?

SOROTAN LITERATUR DAN JURANG KAJIAN

Bahagian ini meninjau penulisan akademik yang relevan dengan Sejarah Antarabangsa, sejarah geopolitik tenaga, laluan maritim strategik, kejutan bekalan dan Sejarah Gunaan. Laporan institusi seperti EIA, IEA dan World Bank digunakan dalam artikel ini sebagai data sokongan dan sumber kontemporari, bukan sebagai literatur utama. Sorotan literatur ditumpukan kepada karya akademik dan penulisan ilmiah yang membentuk asas analisis serta jurang kajian.

Rodrigue (2004) membincangkan selat, laluan dan titik sempit sebagai sebahagian daripada geostrategi pengedaran petroleum. Kajian ini penting kerana menunjukkan bahawa pengangkutan petroleum tidak hanya bergantung kepada pengeluaran dan permintaan, tetapi juga kepada keselamatan laluan yang menghubungkan kedua-duanya. Dalam karya yang lebih luas, Rodrigue (2020) menerangkan sistem pengangkutan global sebagai jaringan laluan, nod dan koridor yang menyokong perdagangan antarabangsa. Kedua-dua karya ini membantu memahami Selat Hormuz sebagai laluan sempit strategik, tetapi artikel ini memperluas perbincangan tersebut dengan menekankan kesinambungan sejarah krisis tenaga di Teluk Parsi.

Yergin (2020) menunjukkan bahawa tenaga, kuasa dan geopolitik sentiasa saling berkait dalam pembentukan susunan antarabangsa moden. Karya ini relevan kerana ia meletakkan tenaga bukan sekadar komoditi ekonomi, tetapi unsur strategik dalam sejarah persaingan kuasa dan pembentukan dasar luar. Namun begitu, artikel ini tidak membina hujah berdasarkan teori Hubungan Antarabangsa. Perbincangan ditumpukan kepada tradisi Sejarah Antarabangsa melalui konteks sejarah, kronologi, aktor, sumber primer, kesinambungan dan perubahan serta hubungan sebab-akibat dalam perkembangan krisis tenaga Teluk Parsi.

Baumeister dan Hamilton (2019) menjelaskan bahawa kejutan bekalan dan permintaan minyak mempunyai hubungan penting dengan perubahan harga minyak dan aktiviti ekonomi. Kajian ini berguna untuk memahami bagaimana gangguan bekalan atau jangkaan gangguan boleh memberi kesan kepada pasaran. Namun, kajian ekonomi minyak lazimnya menumpukan model pasaran dan kesan harga, sedangkan artikel ini meneliti kejutan bekalan sebagai fenomena sejarah-geopolitik. Dengan pendekatan ini, pasaran tenaga dibaca sebagai ruang yang mempunyai ingatan sejarah terhadap krisis seperti 1973, 1979 dan Tanker War.

Sejarah Gunaan merujuk kepada penggunaan pengalaman sejarah bagi memahami isu kontemporari dan membantu pertimbangan dasar. Dalam artikel ini, Sejarah Gunaan digunakan untuk menghubungkan pengalaman krisis tenaga terdahulu dengan risiko semasa di Selat Hormuz. Pendekatan ini membolehkan artikel bergerak daripada sekadar menyebut peristiwa sejarah kepada menganalisis pola sejarah. Pola yang diberi perhatian ialah hubungan antara konflik serantau, keselamatan laluan tenaga, persepsi risiko pasaran, tindak balas negara pengimport dan strategi mitigasi.

Berdasarkan sorotan literatur, terdapat tiga jurang utama. Pertama, kajian mengenai Selat Hormuz sering tertumpu kepada geopolitik semasa, keselamatan maritim atau harga minyak, tetapi kurang menekankan kesinambungan sejarah krisis tenaga antarabangsa. Kedua, sumber primer seperti dokumen dasar, rekod diplomatik, resolusi Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu dan laporan sezaman belum selalu dimanfaatkan untuk mengukuhkan analisis sejarah Selat Hormuz. Ketiga, pendekatan Sejarah Gunaan masih boleh diperkukuh bagi menunjukkan bagaimana pengalaman krisis terdahulu membantu memahami risiko

kontemporari dan strategi mitigasi. Artikel ini menyumbang kepada bidang Sejarah Antarabangsa dan Sejarah Gunaan dengan membaca Selat Hormuz sebagai ruang sejarah yang menghubungkan perdagangan maritim, konflik Iran, krisis tenaga dan keselamatan negara pengimport. Dengan itu, artikel ini tidak hanya menjelaskan risiko semasa, tetapi menunjukkan bagaimana sejarah menyediakan pola analisis untuk memahami kerentanan tenaga global.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif dengan reka bentuk analisis dokumen, analisis kandungan tematik dan pendekatan Sejarah Gunaan. Reka bentuk ini sesuai kerana artikel bertujuan memahami hubungan antara sejarah konflik Teluk Parsi, kedudukan Selat Hormuz, konflik Iran, kejutan bekalan dan keselamatan tenaga global. Kajian ini tidak bertujuan membina teori Hubungan Antarabangsa atau model ramalan harga minyak. Sebaliknya, kajian ini memberikan analisis sejarah dan interpretatif terhadap pola krisis tenaga melalui kronologi, aktor sejarah, sumber primer, kesinambungan dan perubahan serta hubungan sebab-akibat.

Sumber kajian terdiri daripada sumber sekunder dan sumber primer. Sumber sekunder merangkumi karya akademik, buku ilmiah dan artikel jurnal yang membincangkan sejarah tenaga, geopolitik tenaga, laluan maritim strategik dan pasaran minyak. Sumber ini digunakan untuk membina asas literatur dan asas analisis sejarah. Sumber primer digunakan bagi memperkukuh kedudukan artikel sebagai penulisan Sejarah Antarabangsa. Sumber tersebut termasuk dokumen Foreign Relations of the United States berhubung Doktrin Carter, ucapan State of the Union Presiden Jimmy Carter pada 23 Januari 1980, Resolusi Majlis Keselamatan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu 598 (1987) berkaitan Perang Iran-Iraq, laporan rasmi EIA dan IEA, serta laporan dan berita sezaman berkaitan krisis tenaga dan keselamatan Teluk Parsi. Sumber primer ini membantu meneliti bagaimana aktor negara, institusi antarabangsa dan pasaran tenaga membentuk pemahaman terhadap keselamatan Selat Hormuz.

Analisis data dilaksanakan melalui empat tahap. Tahap pertama ialah pengenalpastian sumber berdasarkan tiga kelompok utama, iaitu sejarah krisis tenaga Teluk Parsi, kedudukan Selat Hormuz sebagai laluan tenaga dan reaksi pasaran serta negara pengimport. Tahap kedua ialah pengekodan tema seperti laluan sempit maritim strategik, konflik Iran, keselamatan perkapalan, kejutan bekalan, persepsi risiko, laluan alternatif dan mitigasi tenaga. Tahap ketiga ialah pemetaan kronologi dan hubungan sebab-akibat. Peristiwa seperti Krisis Minyak 1973, Revolusi Iran 1979, Perang Iran-Iraq, Tanker War dan Perang Teluk 1990-1991 dianalisis sebagai rangkaian sejarah yang memperlihatkan kesinambungan dan perubahan. Tahap keempat ialah tafsiran Sejarah Gunaan, iaitu menghubungkan pengalaman sejarah tersebut dengan risiko kontemporari Selat Hormuz dan strategi mitigasi negara pengimport.

Bagi meningkatkan kredibiliti analisis, kajian ini menggunakan triangulasi sumber dengan membandingkan karya akademik, sumber primer, laporan tenaga dan rekod sejarah. Kaedah ini membolehkan Selat Hormuz dianalisis daripada dimensi sejarah, ekonomi tenaga, keselamatan maritim dan dasar antarabangsa. Kajian ini mempunyai batasan. Pertama, kajian ini tidak melibatkan temu bual dengan pembuat dasar, pemain industri tenaga atau pakar keselamatan maritim. Kedua, kajian ini tidak membina model kuantitatif untuk meramal harga minyak atau kerugian ekonomi. Ketiga, konflik lain di Timur Tengah hanya dibincangkan setakat relevan dengan hubungan antara Iran, Selat Hormuz dan keselamatan tenaga global. Walaupun begitu, batasan ini selari dengan tujuan artikel sebagai analisis Sejarah Antarabangsa berperspektif Sejarah Gunaan.

DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN

SELAT HORMUZ SEBAGAI KERENTANAN STRUKTUR TENAGA GLOBAL DALAM SEJARAH ANTARABANGSA

Bahagian ini menjawab objektif pertama dengan menilai Selat Hormuz sebagai laluan sempit maritim strategik yang dibentuk oleh kesinambungan sejarah perdagangan, persaingan kuasa dan kepentingan tenaga. Analisis ini tidak hanya membaca Selat Hormuz sebagai lokasi geopolitik semasa, tetapi sebagai ruang sejarah antarabangsa yang berubah fungsi daripada pusat perdagangan pra-moden kepada nadi pengangkutan petroleum dan LNG moden.

Kepentingan strategik Selat Hormuz tidak bermula dalam era petroleum moden semata-mata, sebaliknya berakar daripada sejarah panjang perdagangan maritim di Teluk Parsi dan Lautan Hindi. Sejak zaman pra-moden, kawasan Hormuz telah berfungsi sebagai titik pertemuan perdagangan antara Asia Barat, Asia Selatan dan jaringan perdagangan Lautan Hindi. Kedudukannya yang menghubungkan Teluk Parsi dengan laluan laut menuju Laut Arab menjadikan Hormuz sebagai kawasan yang bernilai dari sudut ekonomi, politik dan ketenteraan. Dalam konteks sejarah maritim, penguasaan terhadap laluan sempit seperti Selat Hormuz sering dikaitkan dengan keupayaan mengawal aliran perdagangan, cukai pelabuhan dan pengaruh politik di rantau sekitarnya.

Kepentingan Hormuz sebagai pusat perdagangan dapat dilihat dengan jelas pada awal zaman moden apabila kuasa Portugis memasuki Lautan Hindi dan Teluk Parsi. Encyclopaedia Iranica (n.d.-a) menjelaskan bahawa Hormuz terus berkembang sebagai pusat perdagangan penting, termasuk ketika berada di bawah pengaruh Portugis. Sementara itu, Encyclopaedia Iranica (n.d.-b) mencatatkan bahawa Afonso de Albuquerque berjaya mengukuhkan semula penguasaan Portugis ke atas Hormuz pada tahun 1515, sebelum kedudukan Portugis di kawasan itu akhirnya dicabar dan ditamatkan pada tahun 1622. Peristiwa ini menunjukkan bahawa Hormuz telah lama menjadi ruang persaingan kuasa kerana kedudukannya yang strategik dalam laluan perdagangan antara Timur dan Barat. Oleh itu, Selat Hormuz perlu difahami bukan sahaja sebagai laluan tenaga moden, tetapi sebagai kesinambungan sejarah persaingan kuasa terhadap laluan maritim sempit yang bernilai tinggi.

Peranan Selat Hormuz mengalami perubahan besar selepas Perang Dunia Kedua apabila minyak menjadi sumber tenaga utama dalam ekonomi perindustrian global. Penemuan dan pembangunan rizab minyak berskala besar di rantau Teluk Parsi menjadikan Selat Hormuz semakin penting sebagai laluan keluar minyak mentah dan produk petroleum ke pasaran antarabangsa. Dalam sejarah pengangkutan global, Rodrigue (2020) menjelaskan bahawa laluan maritim strategik berfungsi sebagai koridor penting yang menghubungkan kawasan pengeluaran dengan kawasan penggunaan. Dalam konteks Selat Hormuz, fungsi ini menjadi lebih kritikal kerana laluan tersebut menghubungkan negara-negara pengeluar minyak utama di Teluk Parsi dengan negara-negara pengguna tenaga di Asia, Eropah dan pasaran global. Kepentingan moden Selat Hormuz turut disahkan oleh data tenaga antarabangsa. U.S. Energy Information Administration (EIA, 2023) menyifatkan Selat Hormuz sebagai laluan transit minyak paling penting di dunia. EIA (2025a) turut menegaskan bahawa Selat Hormuz kekal sebagai oil chokepoint kritikal, khususnya ketika berlaku ketegangan serantau, manakala pilihan laluan alternatif masih terhad sekiranya berlaku gangguan terhadap laluan tersebut. Dalam konteks gas asli cecair, EIA (2025b) melaporkan bahawa sebahagian besar perdagangan LNG global turut bergantung kepada laluan ini. Hal ini menunjukkan bahawa Selat Hormuz bukan sahaja penting kepada perdagangan minyak mentah, tetapi juga kepada keselamatan bekalan gas global.

Dari perspektif sejarah krisis tenaga, Selat Hormuz menjadi semakin penting semasa Perang Dingin dan konflik di rantau Teluk Parsi. Revolusi Iran 1979 membawa perubahan besar kepada landskap geopolitik rantau tersebut apabila Iran berubah daripada sekutu strategik Barat kepada sebuah republik Islam yang lebih mencabar dominasi Amerika Syarikat dan sekutunya. Perubahan politik ini berlaku dalam konteks rantau Teluk yang sangat penting kepada bekalan minyak dunia. Yergin (2020) menegaskan bahawa tenaga, kuasa dan geopolitik sentiasa saling berkait kerana akses kepada sumber tenaga dan laluan bekalan strategik mempengaruhi kedudukan negara dalam sistem antarabangsa. Oleh itu, perubahan politik di Iran tidak hanya memberi kesan domestik, tetapi turut mempengaruhi persepsi keselamatan tenaga global.

Perang Iran-Iraq antara tahun 1980 hingga 1988 menjadi titik penting dalam sejarah keselamatan maritim di Teluk Parsi. Dalam konflik tersebut, episod yang dikenali sebagai Tanker War memperlihatkan bagaimana kapal tangki minyak dan kapal komersial menjadi sasaran persaingan ketenteraan. Encyclopaedia Britannica (2026) menjelaskan bahawa Tanker War melibatkan serangan terhadap kapal tangki dan perkapalan komersial di Teluk Parsi, sekali gus meningkatkan risiko terhadap keselamatan laluan tenaga. Peristiwa ini membuktikan bahawa konflik ketenteraan di rantau Teluk boleh memberi kesan langsung kepada keselamatan maritim dan keyakinan pasaran tenaga. Dalam konteks sejarah gunaan, Tanker War menjadi contoh penting bahawa gangguan terhadap laluan tenaga tidak semestinya berlaku melalui penutupan penuh selat, tetapi juga melalui ancaman, serangan terpilih dan peningkatan risiko pelayaran.

Kepentingan Teluk Parsi terhadap strategi kuasa besar turut dapat dilihat melalui Doktrin Carter yang diumumkan pada tahun 1980. Office of the Historian (n.d.) menjelaskan bahawa dasar ini lahir dalam konteks krisis Iran dan pencerobohan Soviet ke atas Afghanistan, serta menandakan komitmen Amerika Syarikat terhadap keselamatan Teluk Parsi. Doktrin ini memperlihatkan bahawa keselamatan laluan tenaga di rantau Teluk dianggap sebagai kepentingan strategik yang boleh mengundang tindak balas ketenteraan kuasa besar. Dalam konteks Selat Hormuz, Doktrin Carter menunjukkan bahawa laluan tenaga bukan hanya isu ekonomi, tetapi sebahagian daripada seni bina keselamatan antarabangsa. Dokumen Foreign Relations of the United States berhubung Doktrin Carter memperlihatkan bahawa krisis Iran dan pencerobohan Soviet ke atas Afghanistan membentuk pertimbangan keselamatan Amerika Syarikat terhadap Teluk Parsi (Office of the Historian, n.d.-a). Ucapan State of the Union Presiden Jimmy Carter pada 23 Januari 1980 pula menegaskan bahawa keselamatan Teluk Parsi perlu dilihat sebagai isu yang melibatkan negara-negara yang bergantung kepada minyak Timur Tengah (Carter, 1980).

Dari perspektif Sejarah Antarabangsa kontemporari, kedudukan Iran di pesisir utara Selat Hormuz menjadi penting selepas Revolusi Iran 1979 kerana perubahan dasar luar Iran, ketegangan Iran-Amerika Syarikat, sekatan ekonomi dan kehadiran ketenteraan kuasa luar di Teluk Parsi. Kedudukan geografi ini memberi Iran keupayaan mempengaruhi persepsi keselamatan laluan tenaga, sama ada melalui kenyataan politik, latihan ketenteraan, insiden perkapalan atau tindak balas terhadap tekanan diplomatik. Oleh itu, keupayaan Iran memberi tekanan terhadap Selat Hormuz dibaca sebagai hasil kesinambungan sejarah konflik Teluk Parsi sejak Revolusi Iran, Perang Iran-Iraq, Tanker War dan krisis nuklear Iran.

Walau bagaimanapun, penggunaan kedudukan geografi sebagai tekanan strategik membawa risiko besar kepada keselamatan tenaga global. Selat Hormuz bukan laluan domestik Iran, tetapi laluan antarabangsa yang digunakan oleh pelbagai negara pengeluar dan pengimport tenaga. IEA (n.d.-b) menjelaskan bahawa aliran minyak dan produk petroleum melalui Selat Hormuz kekal signifikan dalam perdagangan minyak global, dengan sebahagian besar eksport menuju ke pasaran Asia. IEA (2025d) turut menegaskan bahawa pilihan untuk memintas Selat Hormuz adalah terhad. Maka, sebarang ketegangan yang melibatkan Iran boleh memberi kesan kepada negara pengguna tenaga seperti China, India, Jepun dan Korea Selatan.

Dari sudut Sejarah Gunaan, hubungan sebab-akibat ini menunjukkan bahawa Selat Hormuz bukan sekadar sempadan maritim semula jadi, tetapi ruang sejarah antarabangsa yang sentiasa dipengaruhi oleh konflik, strategi kuasa dan kepentingan ekonomi global. Pengalaman sejarah seperti penguasaan Portugis di Hormuz, Revolusi Iran 1979, Tanker War dan Doktrin Carter membuktikan bahawa laluan ini berulang kali menjadi tumpuan kuasa kerana nilai strategiknya. Dalam era petroleum moden, kepentingan tersebut menjadi lebih besar kerana kestabilan Selat Hormuz berkait langsung dengan keselamatan tenaga, harga minyak, perdagangan LNG dan kestabilan ekonomi negara pengimport.

Dapatan utama bahagian ini ialah kepentingan Selat Hormuz terbina melalui kesinambungan dan perubahan sejarah. Kesinambungannya terletak pada kedudukannya sebagai laluan sempit yang sentiasa menjadi tumpuan persaingan kuasa. Perubahannya pula berlaku apabila fungsi perdagangan maritim lama bertukar kepada fungsi keselamatan tenaga moden. Oleh itu, Selat Hormuz bukan semata-mata titik geografi, tetapi kerentanan struktur yang telah dibentuk oleh sejarah antarabangsa Teluk Parsi.

KONFLIK IRAN DAN MEKANISME KEJUTAN BEKALAN TENAGA

Bahagian ini menjawab objektif kedua dengan meneliti bagaimana konflik Iran sejak Revolusi 1979, Perang Iran-Iraq, episod Tanker War, sekatan ekonomi dan ketegangan nuklear membentuk mekanisme kejutan bekalan. Analisis sejarah gunaan menunjukkan bahawa gangguan di Selat Hormuz tidak semestinya bermula dengan penutupan penuh laluan. Ia boleh bermula melalui ancaman, serangan terpilih, peningkatan kos keselamatan, perubahan laluan kapal dan pembentukan persepsi risiko pasaran.

Hubungan antara konflik Iran dan risiko kejutan bekalan (supply shock) tenaga global beroperasi pada paksi yang sangat sensitif kerana gangguan kecil di peringkat serantau mampu mencetuskan kesan makroekonomi yang besar. Dalam konteks tenaga, kejutan bekalan (supply shock) merujuk kepada gangguan mendadak terhadap bekalan sesuatu komoditi sehingga menjejaskan keseimbangan antara penawaran dan permintaan. Baumeister dan Hamilton (2019) menunjukkan bahawa kejutan dalam pasaran minyak, khususnya yang melibatkan bekalan dan permintaan, mempunyai hubungan penting dengan perubahan harga minyak serta kegiatan ekonomi global. Dalam konteks Selat Hormuz, risiko kejutan bekalan ini menjadi lebih kritikal kerana laluan tersebut merupakan antara chokepoint tenaga paling penting di dunia. U.S. Energy Information Administration (EIA, 2025a) menegaskan bahawa Selat Hormuz kekal sebagai oil chokepoint kritikal, dengan pilihan laluan alternatif yang sangat terhad sekiranya berlaku gangguan terhadap laluan tersebut. Oleh itu, konflik yang melibatkan Republik Islam Iran perlu difahami bukan sekadar sebagai isu keselamatan serantau, tetapi sebagai risiko strategik yang boleh mempengaruhi kestabilan pasaran tenaga global.

Konflik Iran sebagai Pencetus Risiko Sejarah-Geopolitik Tenaga

Konflik Iran mempunyai hubungan rapat dengan keselamatan tenaga global kerana kedudukan negara tersebut berhampiran Selat Hormuz. Dalam keadaan biasa, Selat Hormuz berfungsi sebagai laluan perdagangan tenaga yang menghubungkan pengeluar minyak dan gas di rantau Teluk dengan pasaran antarabangsa. Namun, apabila ketegangan melibatkan Iran meningkat, laluan ini berubah menjadi ruang geopolitik yang sarat dengan risiko keselamatan. Ketegangan tersebut tidak hanya berkaitan dengan hubungan Iran dengan kuasa Barat, tetapi turut melibatkan sekatan ekonomi, isu program nuklear, persaingan kuasa serantau, konflik proksi dan kehadiran ketenteraan asing di Teluk Parsi.

Dari perspektif Sejarah Antarabangsa, konflik Iran di sekitar Selat Hormuz perlu dibaca melalui kronologi perubahan politik dan keselamatan Teluk Parsi sejak 1979. Revolusi Iran mengubah hubungan Iran dengan Amerika Syarikat dan sekutu Barat, Perang Iran-Iraq memperluas risiko keselamatan maritim, manakala Tanker War membuktikan bahawa konflik darat boleh melimpah kepada perkapalan tenaga. Dalam

konteks ini, kedudukan geografi Iran berhampiran Selat Hormuz memberi keupayaan untuk mempengaruhi persepsi keselamatan laluan tenaga. Walaupun Iran tidak semestinya menutup Selat Hormuz secara fizikal, ancaman terhadap keselamatan laluan tersebut sudah mencukupi untuk mencetuskan kebimbangan pasaran kerana laluan ini mempunyai kepentingan besar kepada bekalan minyak dan gas global. Yergin (2020) menekankan bahawa tenaga dan geopolitik saling berkait dalam sejarah kuasa global, namun analisis artikel ini menumpukan bagaimana pengalaman sejarah Teluk Parsi membentuk tindak balas pasaran dan negara pengimport terhadap risiko semasa. Dimensi Persepsi dalam Kejutan Bekalan

Dimensi pertama kejutan bekalan di Selat Hormuz ialah kejutan berasaskan persepsi. Dimensi ini berlaku apabila pasaran bertindak balas terhadap kemungkinan gangguan bekalan sebelum sebarang sekatan fizikal atau konflik terbuka benar-benar berlaku. Pasaran minyak moden amat sensitif terhadap sentimen, jangkaan masa hadapan dan kebarangkalian risiko geopolitik. Dalam keadaan ketegangan membabitkan Iran meningkat, seperti ancaman terhadap keselamatan pelayaran, latihan ketenteraan atau retorik penutupan laluan, pedagang dan pelabur boleh menilai semula risiko bekalan lalu menyebabkan harga minyak bergerak naik.

Kejutan berasaskan persepsi ini penting kerana harga minyak tidak hanya dipengaruhi oleh jumlah bekalan fizikal yang tersedia, tetapi juga oleh jangkaan terhadap kemungkinan gangguan bekalan. Dalam pasaran hadapan, kemungkinan berlakunya konflik sudah cukup untuk mempengaruhi keputusan pembelian, penetapan harga dan strategi penghantaran. Apabila persepsi risiko meningkat, kos insurans maritim, kos penghantaran dan premium risiko turut meningkat. Keadaan ini boleh menekan margin keuntungan penapis minyak dan meningkatkan kos akhir kepada negara pengimport tenaga.

Dari segi hubungan sebab-akibat sejarah, ketegangan Iran di Selat Hormuz boleh meningkatkan persepsi risiko pasaran. Persepsi risiko tersebut kemudian menaikkan premium risiko, kos insurans maritim dan spekulasi harga minyak, sebelum kesannya dipindahkan kepada negara pengimport melalui inflasi tenaga dan peningkatan kos pengangkutan.

Dalam konteks sejarahgunaan, dimensi persepsi ini memperlihatkan bahawa pasaran tenaga mempunyai ingatan sejarah. Rekod Majlis Keselamatan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu melalui Resolusi 598 (1987) menunjukkan bahawa Perang Iran-Iraq bukan hanya konflik dua negara, tetapi isu keselamatan antarabangsa yang memerlukan campur tangan diplomatik multilateralisme (United Nations Security Council, 1987). Pengalaman krisis minyak terdahulu, Revolusi Iran 1979, Tanker War dan Perang Teluk menyebabkan pasaran lebih cepat bertindak balas terhadap ketegangan di Teluk Parsi. Oleh itu, konflik Iran tidak perlu mencapai tahap penutupan penuh Selat Hormuz untuk mencetuskan ketidaktentuan harga. Ancaman, kebarangkalian konflik dan persepsi risiko sudah memadai untuk menghasilkan tekanan awal terhadap pasaran tenaga.

Dimensi Fizikal dalam Kejutan Bekalan

Dimensi kedua ialah kejutan berasaskan fizikal atau struktural. Dimensi ini berlaku sekiranya konflik Iran bertukar menjadi gangguan sebenar terhadap pergerakan kapal, aliran minyak, produk petroleum atau LNG melalui Selat Hormuz. Gangguan fizikal boleh berlaku melalui serangan terhadap kapal tangki, sekatan laluan, peningkatan risiko keselamatan maritim, kelewatan penghantaran atau tindakan ketenteraan yang menjejaskan kebebasan pelayaran. Dalam keadaan sedemikian, kesan terhadap pasaran tenaga global akan menjadi lebih langsung kerana sebahagian bekalan fizikal benar-benar terganggu. EIA (2025a) menjelaskan bahawa aliran melalui Selat Hormuz pada tahun 2024 dan suku pertama 2025 merangkumi lebih satu perempat daripada perdagangan minyak melalui laut dunia dan kira-kira satu perlima daripada penggunaan minyak serta produk petroleum global. International Energy Agency (IEA, 2025d) turut menyatakan bahawa sekitar 25 peratus perdagangan minyak melalui laut dunia transit di Selat Hormuz pada tahun 2025, manakala pilihan untuk memintas laluan tersebut adalah terhad. Data ini menunjukkan

bahawa sebarang gangguan fizikal di Selat Hormuz akan memberi kesan besar terhadap jumlah bekalan yang boleh sampai ke pasaran antarabangsa.

Risiko fizikal ini tidak terhad kepada minyak mentah sahaja. EIA (2025b) melaporkan bahawa kira-kira satu perlima perdagangan LNG global turut melalui Selat Hormuz, terutamanya eksport dari Qatar. Ini bermakna gangguan terhadap laluan tersebut boleh memberi kesan kepada pasaran gas global, khususnya bagi negara yang bergantung kepada LNG untuk penjanaan elektrik dan industri. Dalam era peralihan tenaga, gas asli masih memainkan peranan penting sebagai sumber tenaga peralihan bagi banyak negara. Oleh itu, gangguan LNG di Selat Hormuz boleh memperluas kesan krisis daripada sektor minyak kepada sektor elektrik, industri pembuatan dan kos sara hidup.

Keterbatasan Laluan Alternatif dan Risiko Struktur

Risiko kejutan bekalan di Selat Hormuz menjadi lebih serius kerana keterbatasan laluan alternatif. Walaupun terdapat beberapa saluran paip yang boleh memintas Selat Hormuz, kapasiti laluan tersebut masih tidak mencukupi untuk menggantikan keseluruhan aliran minyak yang biasanya melalui selat ini. IEA (2025d) menjelaskan bahawa hanya Arab Saudi dan Emiriah Arab Bersatu mempunyai saluran paip minyak mentah yang beroperasi bagi memintas Selat Hormuz, dengan kapasiti tersedia yang dianggarkan sekitar 3.5 juta hingga 5.5 juta tong sehari. Jumlah ini jauh lebih kecil berbanding aliran normal minyak dan produk petroleum melalui selat tersebut. Keadaan ini memperlihatkan kelemahan struktur dalam sistem tenaga global. Kebergantungan terhadap satu laluan sempit menyebabkan pasaran tenaga mudah terdedah kepada gangguan geopolitik. Sekiranya berlaku gangguan berpanjangan, rizab strategik dan saluran paip alternatif hanya mampu berfungsi sebagai penampungan sementara, bukan penyelesaian menyeluruh. Dalam jangka panjang, kekurangan bekalan boleh menjejaskan harga minyak, kos pengangkutan, pengeluaran industri, inflasi dan kestabilan ekonomi negara pengimport tenaga.

Dari perspektif sejarahgunaan, keterbatasan laluan alternatif ini mengulangi pola lama dalam krisis tenaga global. Krisis minyak terdahulu menunjukkan bahawa gangguan terhadap sumber atau laluan utama boleh mencetuskan kesan ekonomi yang luas apabila sistem tenaga tidak mempunyai daya tahan mencukupi. Dalam konteks Selat Hormuz, risiko ini menjadi lebih besar kerana konflik Iran menggabungkan tiga elemen serentak, iaitu kedudukan geografi yang strategik, kepentingan pasaran tenaga global dan ketidaktentuan geopolitik yang berpanjangan.

Kesan terhadap Negara Pengimport Tenaga dan Rantaian Bekalan Global

Negara-negara pengimport tenaga utama, khususnya di Asia, merupakan antara pihak yang paling terdedah kepada risiko kejutan bekalan di Selat Hormuz. China, India, Jepun dan Korea Selatan mempunyai kepentingan besar terhadap kestabilan bekalan tenaga dari Teluk Parsi. Sekiranya berlaku gangguan serius di Selat Hormuz, negara-negara ini berkemungkinan berhadapan dengan kenaikan kos import tenaga, tekanan inflasi, gangguan industri dan peningkatan kos pengangkutan. Dalam ekonomi global yang saling berkait, kesan ini tidak terhad kepada sektor tenaga semata-mata, tetapi boleh merebak kepada rantaian bekalan makanan, pembuatan, logistik dan perdagangan antarabangsa.

World Bank (2025a) menjelaskan bahawa ketegangan geopolitik merupakan antara risiko utama yang boleh mempengaruhi harga komoditi, termasuk minyak dan gas. Dalam *Commodity Markets Outlook* Oktober 2025, World Bank (2025b) turut membincangkan bahawa prospek harga komoditi tenaga terus dipengaruhi oleh ketidaktentuan global dan perubahan pasaran. Oleh itu, konflik Iran dan risiko gangguan di Selat Hormuz boleh berfungsi sebagai pencetus kepada ketidaktentuan harga yang lebih luas. Hal ini menunjukkan bahawa kejutan bekalan (supply shock) di Selat Hormuz bukan sekadar isu bekalan minyak, tetapi juga isu kestabilan ekonomi global. Kesan terhadap negara pengimport tenaga juga boleh berlaku melalui mekanisme transmisi inflasi. Kenaikan harga minyak akan meningkatkan kos bahan api, pengangkutan, pengeluaran makanan dan logistik. Dalam negara yang bergantung kepada import tenaga,

tekanan ini boleh diterjemahkan kepada kenaikan kos sara hidup dan kelemahan daya saing industri. Justeru, konflik Iran berpotensi mencetuskan kesan berantai yang bermula daripada ketidaktentuan geopolitik di Selat Hormuz, kemudian bergerak kepada kenaikan harga tenaga, seterusnya memberi tekanan kepada ekonomi domestik negara pengimport.

Konflik Iran sebagai Risiko Sistemik terhadap Keselamatan Tenaga

Berdasarkan perbincangan di atas, konflik Iran di sekitar Selat Hormuz perlu difahami sebagai risiko sistemik terhadap keselamatan tenaga global. Risiko ini bersifat sistemik kerana kesannya tidak terhad kepada Iran, negara-negara Teluk atau pasaran minyak sahaja. Sebaliknya, ia boleh memberi kesan kepada negara pengimport tenaga, kos pengangkutan, inflasi, rangkaian bekalan industri dan kestabilan ekonomi antarabangsa. Dengan kata lain, konflik serantau di Selat Hormuz boleh berkembang menjadi krisis global apabila ia melibatkan laluan tenaga strategik.

Dari sudut analisis sejarah, konflik Iran menjadi risiko sistemik apabila ketegangan politik di Selat Hormuz mengganggu keyakinan pasaran, keselamatan perkapalan dan kelancaran aliran tenaga. Hubungan sebab-akibat ini memperlihatkan bagaimana konflik serantau boleh berkembang menjadi ketidaktentuan ekonomi global apabila ia melibatkan laluan tenaga strategik.

Dalam perspektif Sejarah Gunaan, hubungan ini menunjukkan bahawa konflik Iran bukanlah isu terpisah daripada sejarah krisis tenaga terdahulu. Sebaliknya, ia merupakan kesinambungan daripada pola lama yang memperlihatkan bagaimana konflik politik di kawasan pengeluar tenaga boleh menghasilkan kesan global. Pengalaman krisis minyak 1973, Revolusi Iran 1979, Tanker War dan Perang Teluk membuktikan bahawa keselamatan tenaga dunia sentiasa bergantung kepada kestabilan politik dan keselamatan laluan maritim strategik. Oleh itu, kajian terhadap konflik Iran dan risiko kejutan bekalan di Selat Hormuz perlu dilihat sebagai usaha memahami hubungan sejarah antara krisis serantau, laluan tenaga dan keselamatan ekonomi global.

Dapatan utama bahagian ini ialah konflik Iran menghasilkan kejutan bekalan melalui dua saluran yang saling berkait: saluran fizikal dan saluran persepsi. Saluran fizikal melibatkan gangguan sebenar terhadap kapal, pelabuhan, laluan dan infrastruktur. Saluran persepsi pula melibatkan jangkaan risiko yang mempengaruhi harga, insurans, kos penghantaran dan keputusan pasaran. Dari sudut sejarah gunaan, pola ini mengulangi pengalaman krisis minyak 1973, Revolusi Iran 1979 dan Tanker War, apabila tindakan politik atau ketenteraan di Teluk Parsi dengan cepat diterjemahkan kepada ketidaktentuan tenaga global.

IMPLIKASI GANGGUAN SELAT HORMUZ TERHADAP KESELAMATAN TENAGA GLOBAL

Bahagian ini menjawab objektif ketiga dengan menilai implikasi gangguan Selat Hormuz terhadap keselamatan tenaga global. Perbincangan disusun kepada kesan pasaran, kesan makroekonomi, keselamatan bekalan LNG, pendedahan negara Asia, kelemahan laluan alternatif dan implikasi keselamatan maritim.

Implikasi ketegangan geopolitik di Selat Hormuz menjangkau jauh melampaui sempadan geografi Teluk Parsi kerana laluan ini memainkan peranan penting dalam kestabilan pasaran tenaga dunia. Apabila fungsi Selat Hormuz sebagai chokepoint tenaga global terganggu, kesan sistemik yang terhasil akan menguji dua tonggak utama keselamatan tenaga, iaitu ketersediaan fizikal bekalan (physical availability) dan keberpatutan harga (affordability). Dalam konteks ini, keselamatan tenaga tidak hanya merujuk kepada keupayaan mendapatkan bekalan minyak dan gas, tetapi juga kepada kestabilan harga, keselamatan laluan

penghantaran, daya tahan rantai bekalan dan kemampuan negara mengurus kejutan luaran. Yergin (2020) menegaskan bahawa tenaga dan geopolitik sentiasa berkait rapat kerana akses kepada sumber serta laluan bekalan strategik mempengaruhi kestabilan ekonomi dan kedudukan negara dalam sistem antarabangsa.

Kesan terhadap Kestabilan Pasaran Tenaga

Gangguan atau ketegangan di Selat Hormuz mempunyai implikasi langsung terhadap kestabilan pasaran tenaga global kerana laluan tersebut merupakan antara chokepoint paling penting dalam perdagangan minyak dan gas dunia. Dalam sistem tenaga antarabangsa, keselamatan bekalan bukan sahaja bergantung kepada jumlah pengeluaran minyak dan gas, tetapi juga kepada keupayaan menghantar bekalan tersebut secara selamat, berterusan dan pada kos yang munasabah. Oleh itu, apabila Selat Hormuz terdedah kepada konflik geopolitik, pasaran tenaga akan bertindak balas bukan sahaja terhadap gangguan fizikal, tetapi juga terhadap persepsi risiko yang mungkin menjejaskan aliran bekalan. U.S. Energy Information Administration (EIA, 2025a) menjelaskan bahawa aliran melalui Selat Hormuz pada tahun 2024 dan suku pertama 2025 merangkumi lebih satu perempat daripada perdagangan minyak melalui laut dunia serta kira-kira satu perlima penggunaan minyak dan produk petroleum global. International Energy Agency (IEA, 2025d) turut menyatakan bahawa sekitar 25 peratus perdagangan minyak melalui laut dunia transit di Selat Hormuz pada tahun 2025, manakala pilihan untuk memintas laluan tersebut adalah terhad. Kebergantungan yang tinggi ini menyebabkan sebarang gangguan di Selat Hormuz berpotensi mencetuskan ketidakpastian harga dan menjejaskan keyakinan pasaran tenaga global. Dalam konteks ini, pasaran minyak moden tidak hanya bertindak balas terhadap perubahan fizikal bekalan, tetapi juga terhadap jangkaan risiko masa hadapan. Baumeister dan Hamilton (2019) menunjukkan bahawa kejutan dalam pasaran minyak mempunyai hubungan penting dengan perubahan harga minyak dan kegiatan ekonomi global. Oleh itu, ketegangan geopolitik di Selat Hormuz boleh mencetuskan reaksi pasaran walaupun gangguan fizikal belum berlaku sepenuhnya. Kesannya, harga minyak boleh meningkat akibat premium risiko, kos penghantaran boleh bertambah, dan negara pengimport tenaga perlu menanggung kos ekonomi yang lebih tinggi.

Kesan Makroekonomi: Harga Minyak, Inflasi dan Kos Sara Hidup

Implikasi paling ketara daripada unjuran kejutan bekalan di Selat Hormuz ialah penularan kesan inflasi import (imported inflation). Apabila harga minyak meningkat, kos bahan api, pengangkutan dan pengeluaran turut meningkat. Dalam ekonomi global yang bergantung kepada rantai logistik rentas sempadan, kenaikan kos tenaga akan memberi tekanan kepada harga barangan dan perkhidmatan. Keadaan ini boleh menjejaskan kuasa beli pengguna, meningkatkan kos operasi industri dan memberi tekanan kepada dasar fiskal negara, khususnya bagi negara yang menyediakan subsidi bahan api. World Bank (2025a) menunjukkan bahawa ketegangan geopolitik merupakan antara risiko utama yang boleh mempengaruhi harga komoditi, termasuk minyak dan gas. Dalam *Commodity Markets Outlook* Oktober 2025, World Bank (2025b) turut membincangkan bahawa prospek harga komoditi tenaga terus dipengaruhi oleh ketidakpastian global dan perubahan pasaran. Dalam konteks Selat Hormuz, konflik Iran berpotensi meningkatkan harga minyak bukan sahaja kerana risiko kehilangan bekalan fizikal, tetapi juga kerana pasaran menjangkakan kemungkinan gangguan yang lebih besar pada masa hadapan.

Kesan rantai makroekonomi ini dapat dihuraikan melalui hubungan sebab-akibat sejarah: gangguan aliran Selat Hormuz boleh mendorong lonjakan harga minyak global; lonjakan tersebut meningkatkan kos logistik dan pembuatan; seterusnya inflasi import boleh menekan kadar faedah, penggunaan domestik dan pertumbuhan ekonomi.

Bagi negara pengimport bersih tenaga, kenaikan harga minyak boleh menekan imbalan pembayaran kerana kos import meningkat. Dalam keadaan inflasi yang tinggi, bank pusat mungkin terdorong

mengetatkan dasar monetari bagi mengawal kenaikan harga. Namun, tindakan menaikkan kadar faedah boleh memperlahankan pelaburan dan penggunaan domestik. Oleh itu, krisis di Selat Hormuz berpotensi mencetuskan kesan makroekonomi yang lebih luas, termasuk kelembapan aktiviti ekonomi, peningkatan kos sara hidup dan ketidaktentuan pasaran kewangan.

Implikasi terhadap LNG dan Keselamatan Bekalan Gas

Selain minyak mentah dan produk petroleum, Selat Hormuz turut memainkan peranan penting dalam perdagangan gas asli cecair atau LNG. EIA (2025b) melaporkan bahawa kira-kira satu perlima perdagangan LNG global melalui Selat Hormuz pada tahun 2024, terutamanya daripada Qatar. EIA turut menyatakan bahawa sebahagian besar LNG yang melalui Selat Hormuz bergerak dari negara Teluk Parsi ke pasaran Asia, dengan China, India dan Korea Selatan menjadi antara destinasi utama. Keadaan ini menunjukkan bahawa risiko di Selat Hormuz bukan sahaja melibatkan pasaran minyak, tetapi juga keselamatan bekalan gas global.

Gangguan terhadap aliran LNG boleh memberi kesan besar kepada negara yang bergantung kepada gas asli untuk penjanaan elektrik, industri berat dan keselamatan tenaga domestik. Dalam era peralihan tenaga, LNG sering dilihat sebagai sumber tenaga peralihan kerana pelepasan karbonnya lebih rendah berbanding arang batu. Namun, kebergantungan kepada LNG juga mewujudkan risiko baharu apabila laluan penghantarannya tertumpu kepada laluan sempit maritim strategik (chokepoint) tertentu. Sekiranya aliran LNG melalui Selat Hormuz terganggu, negara pengimport mungkin perlu mencari sumber alternatif dengan kos yang lebih tinggi atau menghadapi tekanan bekalan dalam sektor elektrik dan industri. Dalam konteks ini, keselamatan tenaga global perlu difahami secara lebih luas. Ia bukan sahaja berkaitan dengan kemampuan mendapatkan minyak mentah, tetapi juga keupayaan memastikan bekalan gas, elektrik dan bahan api industri terus stabil. Oleh itu, konflik Iran dan risiko gangguan di Selat Hormuz berpotensi menghasilkan kesan rentas sektor yang melibatkan minyak, LNG, elektrik, industri dan kos sara hidup.

Kesan terhadap Negara Pengimport Tenaga di Asia

Negara-negara Asia merupakan antara pihak yang paling terdedah kepada risiko gangguan di Selat Hormuz. Hal ini kerana sebahagian besar aliran minyak dan LNG dari rantau Teluk menuju ke pasaran Asia. IEA (n.d.) menyatakan bahawa kebanyakan eksport minyak melalui Selat Hormuz ditujukan ke Asia, manakala EIA (2025b) menunjukkan bahawa sebahagian besar LNG yang melalui laluan tersebut juga bergerak ke pasaran Asia. Keadaan ini menjadikan negara seperti China, India, Jepun dan Korea Selatan sangat bergantung kepada kestabilan laluan tersebut. Sekiranya berlaku gangguan serius di Selat Hormuz, negara pengimport tenaga di Asia boleh berhadapan dengan beberapa kesan utama. Pertama, kos import tenaga akan meningkat susulan kenaikan harga minyak dan gas di pasaran global. Kedua, kos pengangkutan dan insurans perkapalan boleh bertambah apabila risiko keselamatan maritim meningkat. Ketiga, sektor industri yang bergantung kepada tenaga seperti pembuatan, petrokimia, elektrik dan logistik boleh menerima tekanan kos yang lebih besar. Keempat, pengguna domestik turut berisiko terkesan melalui kenaikan harga bahan api, elektrik dan barangan asas. Oleh itu, gangguan di Selat Hormuz tidak hanya menjejaskan keselamatan bekalan tenaga, tetapi juga berpotensi memberi kesan kepada inflasi, daya saing industri dan kestabilan ekonomi negara pengimport.

Dalam konteks Malaysia dan Asia Tenggara, isu ini turut relevan walaupun Malaysia bukan pengimport terbesar minyak dari Teluk Parsi seperti China atau India. Harga minyak dan gas di pasaran global tetap mempengaruhi kos tenaga, inflasi dan kestabilan ekonomi negara. Roslam (2024) menunjukkan bahawa isu keselamatan tenaga tidak boleh dipisahkan daripada pertimbangan geopolitik, laluan maritim strategik dan kepentingan kestabilan bekalan. Walaupun kajian tersebut memberi tumpuan kepada Laut China Selatan, prinsip yang sama boleh digunakan untuk memahami Selat Hormuz kerana kedua-duanya

memperlihatkan hubungan antara keselamatan tenaga, laluan maritim dan strategi kuasa dalam sistem antarabangsa.

Perkembangan di Selat Hormuz juga mendapat perhatian media dan pembuat dasar di Malaysia kerana laluan tersebut mempunyai hubungan langsung dengan kestabilan harga minyak, LNG dan rantaian bekalan tenaga global. Bernama (2025a) melaporkan bahawa pasaran global memantau rapat perkembangan di Selat Hormuz susulan ketegangan Israel-Iran kerana laluan tersebut penting kepada eksport minyak dan LNG. Bernama (2025b) turut melaporkan bahawa Malaysia menghubungi Iran agar laluan Selat Hormuz tidak ditutup, memandangkan penutupan laluan tersebut berpotensi mengganggu perdagangan minyak dari Timur Tengah dan mendorong kenaikan harga pasaran global. Laporan ini menunjukkan bahawa isu Selat Hormuz bukan sahaja menjadi kebimbangan negara pengimport utama seperti China, India dan Jepun, tetapi turut mempunyai implikasi kepada Malaysia melalui perubahan harga minyak, kos logistik dan kestabilan pasaran tenaga.

Walaupun bagaimanapun, kesan terhadap Malaysia tidak boleh dibaca secara satu dimensi. Bernama (2026a) melaporkan bahawa Malaysia dijangka menerima impak daripada premium risiko geopolitik dan harga minyak yang lebih tinggi, namun sebagai negara yang mempunyai sektor hidrokarbon, kenaikan harga minyak juga boleh memberi kesan tertentu kepada hasil eksport dan sektor hulu. Pada masa yang sama, Bernama (2026b) menegaskan bahawa bekalan tenaga yang pelbagai dapat membantu melindungi Malaysia daripada kejutan tenaga. Hal ini memperlihatkan bahawa strategi mitigasi seperti kepelbagaian sumber, pemantauan risiko geopolitik, pengurusan harga tenaga dan perancangan rantaian bekalan adalah penting bagi mengurangkan kesan ketidakpastian di Selat Hormuz terhadap ekonomi Malaysia.

Kelemahan Struktur Pelan Kontinjensi Tenaga

Implikasi strategik krisis Selat Hormuz turut mendedahkan kelemahan struktur dalam pelan kontinjensi tenaga antarabangsa. Walaupun terdapat saluran paip alternatif seperti saluran paip di Arab Saudi dan Emiriah Arab Bersatu, kapasiti laluan tersebut masih terhad dan tidak mampu menggantikan keseluruhan aliran minyak yang melalui Selat Hormuz. IEA (2025d) menjelaskan bahawa hanya Arab Saudi dan Emiriah Arab Bersatu mempunyai saluran paip minyak mentah yang beroperasi bagi memintas Selat Hormuz, dengan kapasiti tersedia yang dianggarkan sekitar 3.5 juta hingga 5.5 juta tong sehari. Jumlah ini tidak mencukupi untuk menggantikan keseluruhan aliran minyak dan produk petroleum yang biasanya melalui laluan tersebut.

Kekangan infrastruktur ini menunjukkan bahawa sekatan atau gangguan berpanjangan di Selat Hormuz berpotensi mewujudkan defisit bekalan fizikal (physical supply deficit) yang sukar ditampung dalam masa singkat. Walaupun simpanan petroleum strategik dan mekanisme tindak balas kecemasan boleh membantu mengurangkan kesan awal gangguan, langkah tersebut lebih berperanan sebagai penampungan sementara berbanding penyelesaian menyeluruh. Justeru, sistem tenaga global masih mempunyai kelemahan struktur apabila terlalu bergantung kepada satu laluan maritim sempit yang berada dalam persekitaran geopolitik berisiko tinggi.

Keadaan ini memperlihatkan bahawa keselamatan tenaga global memerlukan strategi yang lebih luas daripada sekadar tindak balas kecemasan. Negara pengimport perlu memperkukuh kepelbagaian sumber import, membangunkan simpanan strategik, memperluas kontrak bekalan jangka panjang, meningkatkan kecekapan tenaga dan mempercepat pelaburan dalam tenaga alternatif. Tanpa strategi yang menyeluruh, gangguan di Selat Hormuz akan terus menjadi risiko berulang kepada kestabilan pasaran tenaga global.

Implikasi terhadap Keselamatan Maritim dan Tadbir Urus Global

Konflik di Selat Hormuz turut memberi implikasi kepada keselamatan maritim dan tadbir urus global. Selat Hormuz merupakan laluan antarabangsa yang digunakan oleh kapal dagang dari pelbagai negara. Oleh itu,

sebarang ancaman terhadap keselamatan pelayaran di kawasan ini akan menimbulkan keperluan kepada rondaan maritim, koordinasi keselamatan antarabangsa dan perlindungan terhadap kapal komersial. Dalam keadaan ketegangan geopolitik, risiko terhadap kapal tangki, kapal LNG dan kapal dagang boleh meningkat, lalu menyebabkan kos insurans dan penghantaran bertambah.

Dari perspektif geopolitik, keselamatan Selat Hormuz turut melibatkan persaingan kuasa antara negara serantau dan kuasa besar. Yergin (2020) menegaskan bahawa tenaga dan kuasa global saling berkait kerana laluan bekalan strategik sering menjadi sebahagian daripada percaturan keselamatan antarabangsa. Dalam konteks ini, keselamatan Selat Hormuz tidak boleh diserahkan kepada negara pesisir semata-mata kerana kesannya melibatkan pengguna tenaga di seluruh dunia. Namun begitu, kehadiran kuasa ketenteraan luar juga boleh meningkatkan sensitiviti geopolitik, khususnya bagi Iran yang melihat kehadiran tersebut sebagai tekanan terhadap kedaulatan dan keselamatan negaranya.

Keadaan ini menunjukkan bahawa tadbir urus keselamatan maritim di Selat Hormuz memerlukan keseimbangan antara kebebasan pelayaran, hak negara pesisir, keselamatan perdagangan tenaga dan kestabilan geopolitik. Jika keseimbangan ini gagal dicapai, Selat Hormuz akan terus menjadi kawasan berisiko tinggi yang mudah mencetuskan ketidaktentuan pasaran tenaga.

Daya Tahan Sistem Tenaga dan Strategi Mitigasi

Implikasi konflik Iran terhadap keselamatan tenaga global turut menonjolkan keperluan memperkukuh daya tahan sistem tenaga. Kebergantungan tinggi terhadap satu laluan sempit seperti Selat Hormuz menunjukkan bahawa sistem tenaga global masih mempunyai kelemahan struktur. Walaupun terdapat saluran paip alternatif di Arab Saudi dan Emiriah Arab Bersatu, kapasiti yang tersedia masih terhad. Oleh itu, strategi mitigasi perlu melibatkan pendekatan yang lebih luas, bukan hanya bergantung kepada laluan gantian fizikal.

Antara strategi mitigasi yang boleh dipertimbangkan ialah kepelbagaian sumber import, pembangunan simpanan petroleum strategik, pengukuhan kerjasama keselamatan maritim, penggunaan kontrak bekalan jangka panjang, pelaburan dalam tenaga boleh baharu dan peningkatan kecekapan tenaga. Bagi negara pengimport, strategi ini penting untuk mengurangkan pendedahan terhadap risiko geopolitik di rantau Teluk. Bagi sistem tenaga global pula, strategi tersebut membantu mengurangkan kesan kejutan bekalan sekiranya berlaku gangguan di laluan strategik.

IEA (2025a) menunjukkan bahawa sistem tenaga global sedang mengalami perubahan besar merentas bahan api, teknologi dan wilayah, namun keselamatan bekalan masih kekal sebagai isu utama. Dalam World Energy Outlook 2025, IEA (2025c) turut menekankan bahawa keselamatan tenaga semakin berkait rapat dengan keselamatan ekonomi dan keupayaan negara mengurus risiko dalam persekitaran antarabangsa yang tidak stabil. Hal ini menunjukkan bahawa peralihan tenaga tidak semestinya menghapuskan risiko keselamatan tenaga, sebaliknya memerlukan strategi yang lebih menyeluruh bagi memastikan bekalan tenaga kekal stabil, mampu milik dan berdaya tahan.

Secara keseluruhannya, implikasi konflik Iran dan risiko gangguan di Selat Hormuz terhadap keselamatan tenaga global adalah luas dan bersifat sistemik. Kesan tersebut merangkumi ketidaktentuan harga minyak, risiko bekalan LNG, tekanan inflasi, peningkatan kos penghantaran, gangguan rantai bekalan, pendedahan negara pengimport Asia, kelemahan pelan kontinjensi tenaga dan keperluan memperkukuh tadbir urus keselamatan maritim. Dari perspektif sejarah gunaan, keadaan ini memperlihatkan kesinambungan pola lama dalam krisis tenaga global, iaitu konflik serantau boleh menghasilkan kesan antarabangsa apabila melibatkan sumber tenaga dan laluan strategik.

Oleh itu, Selat Hormuz perlu difahami bukan sekadar sebagai laluan perkapalan, tetapi sebagai titik kritikal dalam keselamatan tenaga global. Konflik Iran memperlihatkan bahawa kestabilan tenaga dunia masih bergantung kepada faktor sejarah, geografi, geopolitik dan keupayaan negara mengurus risiko bekalan. Implikasi ini menuntut negara pengimport tenaga dan komuniti antarabangsa memperkukuh strategi daya tahan, kepelbagaian sumber dan kerjasama maritim bagi mengurangkan kesan kejutan bekalan pada masa hadapan. Dapatan utama bahagian ini ialah keselamatan tenaga global tidak boleh dipisahkan daripada sejarah keselamatan maritim. Apabila laluan sempit seperti Selat Hormuz terganggu, kesannya tidak berhenti pada kekurangan bekalan fizikal. Ia bergerak merentasi pasaran hadapan, kos logistik, inflasi, rangkaian bekalan industri dan perancangan strategik negara pengimport tenaga.

PENGAJARAN SEJARAH GUNAAN DAN STRATEGI MITIGASI

Bahagian ini membincangkan makna dapatan kajian dengan menghubungkan pengalaman sejarah krisis tenaga dengan keperluan mitigasi kontemporari. Berbeza daripada sorotan literatur, perbincangan ini menumpukan tafsiran penulis terhadap pola sejarah, implikasi dasar dan sumbangan artikel kepada bidang Sejarah Antarabangsa serta Sejarah Gunaan. Pendekatan sejarah gunaan membolehkan krisis di Selat Hormuz difahami bukan semata-mata sebagai isu geopolitik semasa, tetapi sebagai kesinambungan daripada sejarah panjang kerentanan tenaga global. Pengalaman krisis minyak 1973, Revolusi Iran 1979, Perang Iran-Iraq 1980–1988, episod Tanker War dan Perang Teluk 1990–1991 memperlihatkan bahawa konflik serantau di kawasan pengeluaran tenaga boleh menghasilkan kesan antarabangsa yang besar apabila melibatkan sumber tenaga dan laluan maritim strategik. Dalam konteks ini, sejarah berfungsi sebagai alat analisis untuk memahami pola berulang, iaitu apabila ketegangan politik, konflik ketenteraan dan gangguan laluan penghantaran tenaga membawa kesan kepada harga minyak, inflasi, rangkaian bekalan dan kestabilan ekonomi global.

Pengajaran pertama daripada sejarah krisis tenaga ialah kebergantungan yang tinggi terhadap satu laluan strategik akan meningkatkan tahap kerentanan sistem tenaga global. Selat Hormuz memperlihatkan keadaan ini dengan jelas kerana sebahagian besar minyak, produk petroleum dan LNG dari rantau Teluk Parsi masih melalui laluan tersebut. U.S. Energy Information Administration (EIA, 2025a) menegaskan bahawa Selat Hormuz kekal sebagai oil chokepoint kritikal, manakala pilihan laluan alternatif adalah terhad sekiranya berlaku gangguan. International Energy Agency (IEA, 2025d) turut menjelaskan bahawa sebahagian besar perdagangan minyak melalui laut dunia masih bergantung kepada Selat Hormuz. Hal ini menunjukkan bahawa sistem tenaga global masih mempunyai kelemahan struktur walaupun teknologi, pasaran dan sumber tenaga telah berubah.

Pengajaran kedua ialah konflik serantau boleh mencetuskan kejutan global apabila ia melibatkan komoditi strategik seperti minyak dan gas. Krisis Minyak 1973 dan Revolusi Iran 1979 menunjukkan bahawa perubahan politik dan ketegangan di rantau pengeluaran minyak boleh menghasilkan kenaikan harga yang mendadak serta memberi tekanan kepada ekonomi negara pengguna. Baumeister dan Hamilton (2019) menunjukkan bahawa kejutan dalam pasaran minyak mempunyai hubungan penting dengan perubahan harga minyak dan kegiatan ekonomi. Dalam konteks Selat Hormuz, konflik Iran tidak perlu menghasilkan penutupan penuh laluan untuk mencetuskan kesan global; persepsi risiko, ancaman keselamatan dan ketidakpastian pasaran juga boleh mencetuskan reaksi harga.

Pengajaran ketiga ialah keselamatan tenaga tidak boleh dipisahkan daripada keselamatan maritim dan geopolitik. Yergin (2020) menegaskan bahawa tenaga dan kuasa global saling berkait kerana laluan bekalan strategik sering menjadi sebahagian daripada percaturan antarabangsa. Dalam hal ini, Selat Hormuz bukan sekadar laluan komersial, tetapi ruang geopolitik yang mempertemukan kepentingan negara

pengeluar, negara pengimport, kuasa besar dan aktor serantau. Oleh itu, strategi keselamatan tenaga perlu mengambil kira bukan sahaja bekalan fizikal, tetapi juga kestabilan politik, keselamatan pelayaran, kebebasan navigasi dan hubungan diplomatik antara negara.

Mitigasi Struktural dan Logistik: Kepelbagaian Sumber serta Laluan Bekalan

Strategi mitigasi paling asas bagi mengurangkan risiko kejutan bekalan ialah kepelbagaian sumber dan laluan bekalan tenaga. Negara pengimport tenaga tidak boleh terlalu bergantung kepada satu rantau pengeluar atau satu laluan penghantaran, khususnya laluan yang terdedah kepada konflik geopolitik. Kebergantungan yang tinggi terhadap Selat Hormuz menjadikan negara pengimport mudah terdedah kepada kenaikan harga, gangguan bekalan dan peningkatan kos penghantaran apabila ketegangan di Teluk Parsi meningkat.

Kepelbagaian sumber boleh dilakukan melalui perluasan hubungan import dengan pelbagai rantau pengeluar tenaga, termasuk Asia Tengah, Afrika, Amerika Utara, Amerika Latin dan sumber serantau. Selain itu, negara pengimport juga perlu menilai semula komposisi tenaga domestik supaya tidak terlalu bergantung kepada minyak mentah dari satu kawasan. Strategi ini tidak bermaksud meninggalkan bekalan dari Teluk Parsi sepenuhnya, tetapi mengurangkan risiko kebergantungan berlebihan terhadap laluan tunggal seperti Selat Hormuz.

Kepelbagaian laluan pula melibatkan penggunaan saluran paip alternatif, laluan laut lain, terminal LNG yang lebih fleksibel dan infrastruktur import yang boleh menerima bekalan daripada pelbagai sumber. Walau bagaimanapun, strategi ini mempunyai batasan kerana IEA (2025d) menjelaskan bahawa kapasiti saluran paip yang mampu memintas Selat Hormuz masih terhad. Oleh itu, kepelbagaian laluan perlu dilihat sebagai sebahagian daripada strategi mitigasi yang lebih luas, bukan penyelesaian tunggal kepada risiko gangguan bekalan.

Pengukuhan Simpanan Petroleum Strategik dan Mekanisme Kecemasan

Pengalaman krisis tenaga terdahulu menunjukkan bahawa simpanan petroleum strategik memainkan peranan penting sebagai penampan awal ketika berlaku gangguan bekalan. Simpanan strategik membolehkan negara atau kumpulan negara melepaskan bekalan tambahan ke pasaran bagi mengurangkan tekanan harga dan menstabilkan bekalan sementara langkah lain dilaksanakan. Dalam konteks Selat Hormuz, simpanan strategik penting kerana gangguan di laluan tersebut boleh berlaku secara mengejut dan memberi kesan kepada harga minyak dalam tempoh yang singkat.

Walaupun bagaimanapun, simpanan strategik tidak boleh dianggap sebagai penyelesaian menyeluruh. Ia hanya mampu mengurangkan kesan gangguan untuk tempoh tertentu, bergantung kepada jumlah simpanan, kadar penggunaan dan tempoh krisis. Sekiranya gangguan di Selat Hormuz berpanjangan, simpanan strategik mungkin tidak mencukupi untuk menggantikan keseluruhan kehilangan bekalan. Oleh itu, mekanisme simpanan perlu digabungkan dengan dasar pengurangan permintaan sementara, kecukupan tenaga, pengurusan subsidi dan kerjasama antarabangsa.

Mekanisme kecemasan juga perlu diselaraskan antara negara pengimport tenaga. IEA (n.d.) menjelaskan bahawa setiap negara anggota IEA mempunyai kewajiban menyimpan stok minyak bersamaan sekurang-kurangnya 90 hari import bersih dan bersedia bertindak secara kolektif terhadap gangguan bekalan yang serius. Dalam hal ini, kerjasama antarabangsa menjadi penting kerana gangguan di Selat Hormuz akan memberi kesan rentas sempadan. Tindak balas yang tidak terselaraskan boleh mencetuskan pembelian panik, persaingan bekalan dan ketidakpastian harga yang lebih besar.

Mitigasi Dasar dan Sistemik: Peralihan Tenaga Jangka Panjang

Dalam jangka panjang, strategi mitigasi yang lebih mendasar ialah mengurangkan kebergantungan terhadap minyak dan gas yang melalui laluan berisiko tinggi. Peralihan tenaga kepada sumber boleh baharu, peningkatan kecekapan tenaga dan pembangunan teknologi penyimpanan tenaga boleh membantu mengurangkan pendedahan negara terhadap kejutan bekalan minyak. Namun, peralihan tenaga bukan proses segera. Selagi minyak dan gas masih memainkan peranan besar dalam pengangkutan, industri dan penjaan elektrik, risiko chokepoint seperti Selat Hormuz akan terus relevan.

IEA (2025a) menunjukkan bahawa sistem tenaga global sedang mengalami perubahan besar merentas bahan api, teknologi dan wilayah, namun keselamatan bekalan masih kekal sebagai isu utama. Dalam World Energy Outlook 2025, IEA (2025c) turut menekankan bahawa keselamatan tenaga semakin berkait rapat dengan keselamatan ekonomi dan keupayaan negara mengurus risiko dalam persekitaran antarabangsa yang tidak stabil. Hal ini menunjukkan bahawa peralihan tenaga perlu dirancang bukan hanya sebagai agenda iklim, tetapi juga sebagai strategi keselamatan nasional dan ekonomi.

Bagi negara pengimport tenaga, peralihan tenaga perlu digabungkan dengan dasar jangka pendek dan sederhana. Dalam jangka pendek, negara perlu memperkukuh simpanan strategik dan kontrak bekalan. Dalam jangka sederhana, negara perlu mempelbagaikan sumber import dan meningkatkan kecekapan tenaga. Dalam jangka panjang, pelaburan dalam tenaga boleh baharu, elektrifikasi pengangkutan dan teknologi penyimpanan tenaga perlu dipertingkatkan. Gabungan ketiga-tiga pendekatan ini dapat mengurangkan pendedahan terhadap kejutan bekalan yang berpunca daripada konflik geopolitik di laluan strategik.

Diplomasi Tenaga dan Pengurusan Risiko Geopolitik

Strategi mitigasi seterusnya ialah memperkukuh diplomasi tenaga. Dalam konteks Selat Hormuz, keselamatan tenaga tidak boleh ditangani melalui pendekatan pasaran semata-mata kerana punca risiko adalah bersifat geopolitik. Oleh itu, dialog diplomatik, saluran komunikasi krisis dan kerjasama keselamatan maritim perlu diperkukuh bagi mengelakkan ketegangan serantau berkembang menjadi konflik terbuka.

Diplomasi tenaga boleh melibatkan beberapa peringkat. Pada peringkat serantau, negara Teluk perlu memperkukuh mekanisme dialog keselamatan bagi mengurangkan risiko salah faham dan insiden ketenteraan di kawasan perairan sensitif. Pada peringkat antarabangsa, negara pengimport utama seperti China, India, Jepun, Korea Selatan dan negara Eropah mempunyai kepentingan untuk menyokong kestabilan Selat Hormuz melalui pendekatan diplomatik dan kerjasama multilateral. Pada peringkat pasaran, syarikat tenaga dan institusi kewangan perlu mempunyai mekanisme pengurusan risiko bagi menghadapi ketidakpastian harga dan kos penghantaran.

Dari perspektif sejarah, kegagalan mengurus ketegangan geopolitik sering menyebabkan krisis tenaga berkembang dengan cepat. Pengalaman Tanker War menunjukkan bahawa keselamatan kapal dagang dan kapal tangki boleh terjejas apabila konflik ketenteraan melimpah ke laluan perdagangan. Oleh itu, diplomasi tenaga perlu bergerak seiring dengan keselamatan maritim. Tujuannya bukan hanya untuk memastikan bekalan tenaga berterusan, tetapi juga untuk mengurangkan risiko konflik yang boleh mencetuskan kejutan bekalan global.

Penguatan Keselamatan Maritim dan Tadbir Urus Laluan Strategik

Keselamatan Selat Hormuz memerlukan tadbir urus maritim yang seimbang antara kebebasan pelayaran, hak negara pesisir dan kepentingan perdagangan antarabangsa. Sebagai laluan strategik yang digunakan oleh pelbagai negara, Selat Hormuz memerlukan pemantauan keselamatan, koordinasi perkapalan, pertukaran maklumat maritim dan langkah pencegahan insiden. Dalam keadaan ketegangan geopolitik,

langkah ini menjadi lebih penting bagi mengelakkan salah tafsir tindakan ketenteraan atau insiden kapal yang boleh mencetuskan krisis lebih besar.

Pengukuhan keselamatan maritim tidak semestinya bermaksud peningkatan militarisasi secara berlebihan. Sebaliknya, ia perlu dilaksanakan melalui pendekatan yang berhati-hati supaya tidak meningkatkan sensitiviti geopolitik. Rondaan maritim, mekanisme komunikasi kecemasan, pemantauan laluan kapal dan kerjasama keselamatan pelabuhan boleh membantu mengurangkan risiko tanpa menambah ketegangan. Dalam konteks ini, tadbir urus Selat Hormuz memerlukan keseimbangan antara perlindungan perdagangan tenaga dan pengurangan risiko konfrontasi ketenteraan.

Keselamatan maritim juga penting kepada pasaran kerana ia mempengaruhi kos insurans, kos penghantaran dan keyakinan syarikat perkapalan. Apabila risiko keselamatan meningkat, syarikat perkapalan mungkin menaikkan caj penghantaran atau mengubah laluan, sekali gus meningkatkan kos akhir kepada negara pengimport. Oleh itu, keselamatan maritim bukan sahaja isu ketenteraan, tetapi juga isu ekonomi yang berkait langsung dengan kestabilan harga tenaga dan kos perdagangan antarabangsa.

Pengajaran untuk Malaysia dan Negara Pengimport Tenaga

Walaupun Malaysia bukan negara yang paling bergantung kepada minyak dari Teluk Parsi, kesan gangguan di Selat Hormuz tetap boleh dirasakan melalui harga tenaga global, kos logistik, inflasi dan sentimen pasaran. Dalam ekonomi terbuka seperti Malaysia, kenaikan harga minyak dan LNG boleh memberi kesan kepada kos pengangkutan, harga makanan, kos industri dan perbelanjaan kerajaan. Oleh itu, isu Selat Hormuz tetap relevan kepada Malaysia sebagai sebahagian daripada persekitaran keselamatan tenaga serantau.

Roslam (2024) menunjukkan bahawa isu keselamatan tenaga dalam konteks Malaysia tidak boleh dipisahkan daripada pertimbangan geopolitik, laluan maritim strategik dan kepentingan kestabilan bekalan. Walaupun kajian tersebut menumpukan kepada Laut China Selatan, prinsip yang sama boleh digunakan untuk memahami Selat Hormuz. Kedua-dua laluan memperlihatkan bahawa keselamatan tenaga bukan hanya ditentukan oleh pengeluaran atau harga, tetapi juga oleh kestabilan laluan maritim dan hubungan kuasa dalam sistem antarabangsa.

Bagi Malaysia dan negara pengimport tenaga lain, pengajaran utama ialah keperluan membina dasar tenaga yang lebih berdaya tahan. Ini termasuk memperkukuh kepelbagaian sumber tenaga, meningkatkan kecukupan penggunaan tenaga, membangunkan tenaga boleh baharu, menambah baik perancangan kecemasan dan memperkukuh pemantauan risiko geopolitik. Pendekatan ini penting supaya negara tidak hanya bertindak balas apabila krisis berlaku, tetapi mempunyai keupayaan awal untuk mengurangkan kesan kejutan bekalan.

Secara keseluruhannya, pengajaran sejarah gunaan daripada krisis tenaga terdahulu menunjukkan bahawa konflik serantau boleh menghasilkan kesan global apabila ia melibatkan sumber tenaga dan laluan strategik. Selat Hormuz memperlihatkan bagaimana sejarah, geografi dan geopolitik bergabung membentuk kerentanan sistem tenaga global. Pengalaman krisis minyak 1973, Revolusi Iran 1979, Tanker War dan Perang Teluk memberi pengajaran bahawa keselamatan tenaga tidak boleh difahami melalui dimensi ekonomi semata-mata, tetapi perlu dilihat sebagai persoalan strategik yang merangkumi keselamatan maritim, diplomasi, pasaran dan daya tahan negara.

Strategi mitigasi yang berkesan perlu melibatkan pendekatan berlapis, iaitu kepelbagaian sumber dan laluan bekalan, pengukuhan simpanan strategik, diplomasi tenaga, keselamatan maritim, peralihan tenaga dan pembinaan daya tahan ekonomi domestik. Implikasi ini boleh dibahagikan kepada tiga kategori. Pertama, implikasi terhadap dasar keselamatan tenaga negara pengimport, khususnya keperluan simpanan

strategik, kontrak bekalan pelbagai dan pelan kontinjensi harga. Kedua, implikasi terhadap keselamatan maritim antarabangsa, termasuk keperluan saluran komunikasi krisis dan pengurangan risiko insiden ketenteraan. Ketiga, implikasi terhadap perancangan strategik jangka panjang, iaitu pengurangan kebergantungan kepada satu laluan dan satu rantau tenaga. Dalam konteks ini, sejarahgunaan berfungsi bukan sekadar untuk memahami masa lalu, tetapi untuk membantu negara dan komuniti antarabangsa merangka dasar yang lebih bersedia menghadapi risiko masa hadapan. Oleh itu, kajian terhadap Selat Hormuz penting kerana ia memperlihatkan bahawa krisis tenaga masa kini dan masa depan tidak dapat dipisahkan daripada pengalaman sejarah yang telah berulang dalam sistem antarabangsa.

KESIMPULAN

Artikel ini menegaskan bahawa Selat Hormuz perlu difahami sebagai ruang Sejarah Antarabangsa yang menghubungkan perdagangan maritim, konflik Iran, krisis tenaga dan keselamatan ekonomi global. Dari sudut Sejarah Gunaan, krisis di Selat Hormuz bukan fenomena baharu, tetapi kesinambungan daripada pola sejarah yang telah muncul sejak Krisis Minyak 1973, Revolusi Iran 1979, Perang Iran-Iraq, Tanker War dan Perang Teluk. Tiga rumusan utama dapat dikemukakan. Pertama, Selat Hormuz merupakan kerentanan struktur tenaga global kerana kedudukannya sebagai laluan sempit maritim strategik yang tidak mudah digantikan oleh laluan alternatif. Kedua, konflik Iran boleh mencetuskan kejutan bekalan melalui gangguan fizikal dan persepsi risiko pasaran. Gangguan fizikal menjejaskan aliran minyak dan LNG, manakala persepsi risiko mempengaruhi harga, kos penghantaran dan insurans maritim. Ketiga, pengalaman sejarah menunjukkan bahawa negara pengimport tenaga perlu membina strategi mitigasi yang bersifat berlapis dan jangka panjang.

Sumbangan artikel ini terletak pada penggunaan pendekatan Sejarah Gunaan untuk menjelaskan kerentanan tenaga kontemporari. Dengan meneliti kesinambungan dan perubahan pola krisis tenaga di Teluk Parsi, artikel ini menunjukkan bahawa sejarah bukan sekadar latar belakang, tetapi alat analisis untuk memahami risiko semasa. Oleh itu, strategi keselamatan tenaga perlu mengambil kira pengalaman sejarah, bukan hanya data pasaran semasa. Dari sudut dasar, artikel ini mencadangkan tiga implikasi utama. Pertama, negara pengimport perlu memperkukuh dasar keselamatan tenaga melalui kepelbagaian sumber, simpanan petroleum strategik dan kontrak bekalan yang lebih anjal. Kedua, keselamatan maritim antarabangsa perlu diperkukuh melalui diplomasi, komunikasi krisis dan pengurusan risiko di laluan strategik. Ketiga, perancangan tenaga jangka panjang perlu mengurangkan kebergantungan kepada satu laluan dan satu rantau bekalan melalui peralihan tenaga, kecukupan tenaga dan pembangunan sumber alternatif. Sebagai penutup, Selat Hormuz bukan hanya laluan perdagangan minyak dan LNG. Ia ialah titik pertemuan antara sejarah konflik, strategi kuasa, keselamatan maritim dan ekonomi tenaga global. Artikel ini menunjukkan bahawa kefahaman sejarah yang mendalam dapat membantu negara dan pembuat dasar membaca risiko kontemporari dengan lebih cermat serta membina daya tahan terhadap kejutan bekalan masa hadapan.

PENGHARGAAN

Penulis ingin merakamkan penghargaan terima kasih kepada Editorial AHJMM, Pusat Pengajian Bahasa, Tamadun dan Falsafah, UUM dan mereka yang terlibat secara langsung atau tidak langsung dalam penghasilan dan proses penerbitan makalah ini.

PENDANAAN

Penyelidikan ini tidak menerima sebarang geran daripada agensi pembiayaan sektor awam atau swasta.

SUMBANGAN PENGARANG

Kesemua bahagian dalam penulisan ini dihasilkan secara bersama oleh penulis makalah.

PERISYTIHARAN KONFLIK KEPENTINGAN

Penulis mengisytiharkan bahawa tiada konflik kepentingan bagi penyelidikan ini dan tiada potensi konflik kepentingan berkaitan dengan penyelidikan, penulisan, atau penerbitan artikel ini.

PERNYATAAN KETERSEDIAAN DATA

Data yang menyokong kajian tersedia dalam makalah ini.

RUJUKAN

- Baumeister, C., & Hamilton, J. D. (2019). Structural interpretation of vector autoregressions with incomplete identification: Revisiting the role of oil supply and demand shocks. *American Economic Review*, 109(5), 1873-1910. <https://doi.org/10.1257/aer.20151569>
- Bernama. (2025a, June 14). Selat Hormuz di bawah pemerhatian pasaran susulan ketegangan Israel-Iran. Bernama.
- Bernama. (2025b, June 15). Malaysia hubungi Iran minta laluan Selat Hormuz tidak ditutup. Bernama.
- Bernama. (2026a, February 28). Malaysia dijangka alami impak daripada premium risiko geopolitik, harga minyak lebih tinggi. Bernama.
- Bernama. (2026b, March 14). Bekalan yang pelbagai lindungi Malaysia daripada gangguan minyak serta-merta. Bernama.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Carter, J. (1980, January 23). Address by President Carter on the State of the Union before a Joint Session of Congress. In *Foreign Relations of the United States, 1977-1980, Volume I, Foundations of Foreign Policy*, Document 138. U.S. Department of State, Office of the Historian. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1977-80v01/d138>
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). SAGE Publications.
- Encyclopaedia Britannica. (2026, March 18). Tanker War. Encyclopaedia Britannica.
- Encyclopaedia Iranica. (n.d.-a). Hormuz ii. Islamic period. Encyclopaedia Iranica.
- Encyclopaedia Iranica. (n.d.-b). Portugal i. Relations with Persia in the early modern period. Encyclopaedia Iranica.
- International Energy Agency. (2024a). *World energy outlook 2024*. International Energy Agency. <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2024>

- International Energy Agency. (2024b). Oil 2024: Analysis and forecast to 2030. International Energy Agency. <https://www.iea.org/reports/oil-2024>
- International Energy Agency. (2025a). Global energy review 2025. International Energy Agency. <https://www.iea.org/reports/global-energy-review-2025>
- International Energy Agency. (2025b). Oil 2025: Analysis and forecast to 2030. International Energy Agency. <https://www.iea.org/reports/oil-2025>
- International Energy Agency. (2025c). World energy outlook 2025. International Energy Agency.
- International Energy Agency. (2025d). The Middle East and global energy markets. International Energy Agency. <https://www.iea.org/topics/the-middle-east-and-global-energy-markets>
- International Energy Agency. (n.d.-a). Oil security and emergency response. International Energy Agency. <https://www.iea.org/about/oil-security-and-emergency-response>
- International Energy Agency. (n.d.-b). Strait of Hormuz. International Energy Agency. <https://www.iea.org/about/oil-security-and-emergency-response/strait-of-hormuz>
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). Qualitative research: A guide to design and implementation (4th ed.). Jossey-Bass.
- Office of the Historian. (n.d.-a). Carter Doctrine. In Foreign Relations of the United States, 1977-1980, Volume XVIII, Middle East Region; Arabian Peninsula, Document 45. U.S. Department of State. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1977-80v18/d45>
- Office of the Historian. (n.d.-b). The Algiers Accord. In Foreign Relations of the United States, 1969-1976, Volume XXVII, Iran; Iraq, 1973-1976, Document 286. U.S. Department of State. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76v27/d286>
- Rodrigue, J.-P. (2004). Straits, passages and chokepoints: A maritime geostrategy of petroleum distribution. *Cahiers de géographie du Québec*, 48(135), 357-374. <https://doi.org/10.7202/011797ar>
- Rodrigue, J.-P. (2020). The geography of transport systems (5th ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429346323>
- Roslam, A. R. (2024). Keselamatan tenaga dan dasar luar China terhadap Laut China Selatan: Perspektif sejarah Malaysia [Energy security and China's foreign policy towards the South China Sea: Malaysia's historical perspective]. *Applied History Journal of Merong Mahawangsa*, 2, 144-154.
- United Nations Security Council. (1987). Resolution 598 (1987). United Nations Digital Library. <https://digitallibrary.un.org/record/137345>
- U.S. Central Intelligence Agency. (1983, September 27). Iran-Iraq War: Increased threat to Gulf oil exports. CIA Reading Room. https://www.cia.gov/readingroom/docs/DOC_0001193699.pdf
- U.S. Central Intelligence Agency. (1985). Persian Gulf oil: Strategic importance. CIA Reading Room. <https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP85T01058R000304420001-3.pdf>
- U.S. Energy Information Administration. (2023, November 21). The Strait of Hormuz is the world's most important oil transit chokepoint. U.S. Department of Energy. <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=61002>
- U.S. Energy Information Administration. (2025a, June 16). Amid regional conflict, the Strait of Hormuz remains critical oil chokepoint. U.S. Department of Energy. <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=65504>
- U.S. Energy Information Administration. (2025b, June 24). About one-fifth of global liquefied natural gas trade flows through the Strait of Hormuz. U.S. Department of Energy. <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=65584>
- World Bank. (2025a). Commodity markets outlook: April 2025. World Bank. <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>
- World Bank. (2025b). Commodity markets outlook: October 2025. World Bank. <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>

Yergin, D. (2020). The new map: Energy, climate, and the clash of nations. Penguin Press.